

Kronika obce Vykáň 1855-1940

Rok 1914 -1917

R. 1914. byl 28. června rakouský následník trůnu arcivévoda František Ferdinand z Este s chotí v městě Sarajevě v Bosně zavražděn. Následkem toho povstalo přerušení diplomatických styků mezi Rakousko-Uherskem a Srbskem, až 29. července vypovědělo Rakousko Srbsku válku. To byl začátek války světové. Následkem toho nařízena mobilizace 13. a 9. armádního sboru ku kterému též zdejší záložníci patřili, a tak dne 27. července 25. mužů ze zdejší obce do 37. let stáří ku svým vojenským oddílům se odebralo. Po vypovězení války Srbsku vypovědělo Německo válku Rusku a Francii a Anglii Německu. Němci bez vypovězení války vtrhli do Belgie a přes Belgii udeřili na spojená vojska Francie a Anglie. Následkem toho byla na začátku srpna skorem celá Evropa ve stavu válečném. K Rakousko - Německému spolku přistoupilo téhož roku v září Turecko a později Bulharsko. K druhým válčícím státům přistoupila r. 1914 Černá Hora a na dálném východě Japonsko. R. 1915 v květnu vypověděla Itálie bývalý spojenec Rakousku válku a v r. 1916 v září Rumunsko. Posléze i Portugalsko a v únoru 1917 i Spojené státy Americké tak že takřka celý svět byl ve stavu válečném.

Následkem války hned se dostavili zákonodárné sbory rozpuštěny. Vojenská správa vyhradila si pro sebe všechny železnice, čímž byla doprava občanstva velice omezena. Nařízeny odvody koní, povozy a veškerých dopravních prostředků. Vyhlášena všeobecná mobilizace do 42. let která byla rozvrhnutá do 15. září. Zřízeny vojenské soudy pro civilní obyvatelstvo a běda kdo by byl neprozřetelné slovo ač třeba jinak nevinné pronesl a někdo ho udal. Měl z toho následky velmi nemilé. Přední vůdcové národa našeho na nichž lpělo dost malé podezření protirakouského myšlení byli zatčeni a uvězněni. Někteří uprchli za hranice, mezi nimiž později též první prezident naší republiky Tomáš G. Masaryk. Vojsku rakouskému se začalo na bojištích špatně dařiti pročež ještě v prosinci nařízeny odvody nevojáků od 20 do 37 let, a zase několik občanů z naší obce nastoupilo začátkem roku 1915 službu vojenskou. R. 1915 v únoru byly odvody r. 1895 a 1891. V březnu r. 1916. V květnu byly odvody nevojáků od 37 let do 42. V červenci šli k odvodu nejmladší ročník té doby 1897. 18ti letí. Především začali první rekvizice a veškerou sklizeň obilí vojenská správa zabavila. Zřízen válečný obilný ústav a každý byl povinen jen tomuto obilí své prodati. Zavedeny mlecí výkazy, určena dávka mnoholi na jednu osobu smí se semletí a to 9. kilogr. obilí na 1. měsíc. Pro obyvatelstvo které odkázáno na veřejné zásobování zavedeny poukázky na všechny životní potřeby. Byla ½ kg. týdně mouky na osobu, též cukr byl pod závěrou a ½ kg na osobu měsíčně přidělen. Přestala veškerá zámořská doprava. Nebylo rýže, kávy, bavlny a následkem toho, stoupání cen všech životních potřeb, též oděvu a obuvi. Rakouská armáda spojená s německou vytlačila na jaře Rusové z Karpat a Haliče. Též nad Srby zvítězila ale neporazila jich a bylo rakousko nuceno konati nové přehlídky odvodní. V září 1915 byly přehlídky od 42 do 50 let starých a z Vykáně jich z 18. bylo odvedeno 13. Z z těch začátkem r. 1916 11. jich nastoupilo službu vojenskou. Dva z nich že měli větší hospodářství osvobozeni. V říjnu byly zase nové odvody od 19. Do 42. let z nichž kdo byl uznán způsobilý nastoupil ještě do konce r 1915. Nyní se počal jeviti nedostatek pracovních sil při hospodářství a žádáno o přidělení zajatců. Žádosti bylo vyhověno a v červnu 1916 přiděleno sem 10 zajatých Rusů, kteří pomáhali při hospodářství pracovati. Nařízeny rekvizice dobytka a veškerý obchod sním

Kronika obce Vykáň 1855-1940

zakázán. V červnu 1916 byly zase nové odvody a to od 18 do 50 let. Obyvatelstvo na přidělenou dávku potravin nemohlo být živo. Na venkově si pomáhalo tím, že si opatrovalo ruční šrotovníky časem dosti primitivní a obilí se tajně šrotovalo. Městské obyvatelstvo v hojném počtu přicházelo na venkov a žádalo za prodání potravin. Žel že se našli lidé, kteří z bídy této žili a potraviny za přemrštěné ceny prodávali. Pro výstrahu se začalo lidem oněm říkat Keťasové, ale ti si většinou z toho nic nedělali a keťasovali vesele dále. Nejvíce tím trpěly vrstvy dělnické a nižší úřednictvo, neb platy služba k stávajícím poměrům upraveny nebyli. Mnohá rodina musela se zbavit všeho co dříve měla našetřeno. Ano i šatstva a prádla protože za peníze mnozí ti lidští úpírové nechtěli ničeho přenechat. Počátkem června r.1916 utrpělo Rakousko porážku od Rusů ve východní Haliči a Bukovině a v září vypovědělo válku Rakousko Rumunsku. Bylo však po počátečních úspěších od spojenců poraženo a téměř celé obsazeno. Hojně potravin odtud vyvezeno – hlavně do Německa, ale tím se ústřední mocnosti nezachránili. Dne 21. listopadu zemřel po 68 letém panování císař Frant. Josef ve věku 86 let a po něm nastoupil Karel I. Začátkem roku 1917. byla zima velmi krutá že mnoho vojáků na frontě omrzlo. Vláda vzala z obchodu uhlí a přidělovala 30kg.týdně na domácnost při němž města měla přednost. Že správně nebylo přidělováno, nastala velká nouze o palivo a dříví též nebylo k dostání. Že naše obec jest od lesů velmi vzdálená velmi to pocítila. Ten rok se hojně počala sázeti zelenina. Hlavně mrkev, tuřín a krmná řepa u některých rolníků, a že byla ve volném prodeji draho se prodávala. Tak jeden kg.mrkve i s natí až za 2 koruny někteří keťasové prodávaly. R. 1917 byl velice suchý tak že byla úroda slabá a bída čím dál větší. Rok tento byla svolána poprvé za války říšská rada a politickým provinilcům udělena novým panovníkem amnestie a propuštěny na svobodu. Zahraniční političtí provinilci s profesorem Masarykem v čele tušili že Rakousko se rozpadne a utvořili zahraniční revoluční výbor a počali v Evropě i Americe pracovati pro Československou samostatnost. Ze zajatých česků a Slováků bývalých to vojáků rakouské armády a z česků a Slováků v cizině žijících, v Rusku ve Francii, v Itálii a v Americe zřizována dobrovolnická Československá armáda tzv. Legie po boku našich přátel proti Rakousku a Německu. Z naší obce jsme měli 6.mužů u ruský a 2.u italských legií, kteří se zase šťastně do osvobozené vlasti vrátili. Ještě jednou dobilo na podzim Rakousko velkého vítězství nad Itálií a proniklo hluboko do země až k řece Piavě. To byl poslední jeho úspěch tam také vzalo svůj konec. Ku konci r.1917 uzavřelo Rusko, nyní již bez carské vlády a Německem a Rakouskem mír. Následek toho byl že naše legie byly nuceny hledat cestu na východ přes Sibiř, chtějíce přes moře dostat se do Francie a dále proti Němcům bojovati. Ačkoliv bylo jim v tom od bolševiků všemožně zbraňováno přec plán tento se jim zdařil a zmocnivše se celé sibiřské dráhy dostali se přes Asii až do Vladivostoku odkudž byly převezeny do osvobozené vlasti. Podnik ten vyžádal si však mnoho objetí. R. 1918 začal velkou nouzí, následkem neúrody minulého roku. Veřejné zásobování bylo nepravidelné takže mnozí lidé trpěli v hlad. Z naší obce jezdili pro brambory až za Německý Brod a byl každý rád když po mnohém shánění přivezl pár polo zkažených brambor. Dobytek byl značně rolníkům odebrán, žně byly prostřední, s obavou hledělo se do budoucnosti. Také ve vojsku panoval hlad a nedostatek. V říjnu bylo od spojenců Itálii rakouská armáda úplně poražena a velká část jich zajata. Dne 18.října prohlásil rakouský ministr zahraničí hrabě Andrásy, že Rakousko-Uhersko na celé čáře kapituluje a prosí o příměří a podrobuje se podmínkám presidentem Americkým Vilsonem kladeným. Když do Prahy přišla zprava tato, tu

Kronika obce Vykáň 1855-1940

odvážní mužové naši s drem. Rašínem v čele (zatím co česká delegace vedena dr. Kramářem byla na cestě do Švicar) proveden v Praze převrat. Jinými slovy nekrvává revoluce. Dne 28 října prohlášena „Národním výborem“ neodvislost státu Československého. Do naší obce zpráva ta přišla v úterý 29.října a radostný rozruch způsobila. Uspořádán slavnostní průvod a vyvěšeny prapory národních barev. Svrchované státní moci, již dříve často proti nám užíval cizinec ujal se národ sám a jeho jménem na dobu přechodnou „Národní výbor v Praze“ jež jest představitelem moci zákonné v celém státě: Aby zachována byla souvislost dosavadního právního řádu ze stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl nerušený přechod k novému státnímu životu. Zatím co v novém našem státě počíná se klidně budovat, jest celé Německo v plamenech revoluce a císaři Vilémovi dáno ultimátum aby odstoupil. Dne 9.listopadu odstoupil konečně Císař Vilém, a řížský kancléř setrval v úřadě než budou upraveny otázky spojené s abdikací císařovou. Dne 10.listopadu 1918 po poradě státních tajemníků přijalo Německo zničující podmínky příměří, a císař Vilé prchá do Holandska kde hledá útočiště. Národní shromáždění sešlo se ve sněmovně na Malé straně k první schůzi dne 15.listopadu 1918, když byl Národní výbor 18dením horečným úřadování svém vykonal všecka nejmoudřejší opatření, aby přechod ze starého Rakouska do mladé Republiky dál se hladce. První schůze národního shromáždění, jehož členové zvoleni byli ze všech politických stran počtem 256 osob, zahájena skvělou řečí dra Karla Kramáře. Došlo v ní k nadšeným projevům pro zahraniční spojece a k vyhlášení Česko-slovenské demokratické republiky, a jejího prvního presidenta Tomáše G. Masaryka, a představilo se v ní první naše ministerstvo. Předsedou sněmovny zvolen poslanec Tomášek. Ve druhé schůzi podána slovenská interpelace v násilnostech Maďarů na Slovensku, a učiněny kroky k potlačení jich. Další schůze věnovány především otázkám zásobování. Zajisté že to nebyl úkol snadný ve vydrancované zemi obyvatelstvo až do žní budoucích vyživit, ale zdařil se. Po půl prosinci r.1918 vracejí se naše legie z Francie a Itálie, a obsazují Slovensko a Slezko.